

Тема уроку: Концтабори та масове знищення людей на захоплених нацистами територіях. Голокост

Ключове питання:

Які наслідки спричинила нацистська окупаційна політика для майбутнього України і людства

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

Голокост: знищення нацистами єврейського населення Європи. Політика «остаточного вирішення єврейського питання»: нацистська расова теорія та методи її реалізації. Гетто, концтабори, табори смерті. Трагедія Бабиного Яру в Києві. Опір Голокосту. Праведники народів світу. Українсько-єврейські стосунки. Рятункова акція Греко-католицької церкви – місія митрополита Андрея Шептицького.

Мета уроку: охарактеризувати політику нацистської Німеччини на окупованих територіях країн Європи та українських землях, визначити вплив цієї політики на майбутнє світового суспільства.

Опорні терміни: айнзацгрупи, «антисемітизм», Бабин Яр, гетто, Голокост, депортація, концентраційний табір (концтабір), табір смерті, Яд Вашем, Праведники народів світу.

ХІД УРОКУ

КРОК 1. РОБОТА З ВІЗУАЛЬНИМ РЯДОМ

Запропонуйте учням розглянути Фоторяд головної сторінки уроку й висловити припущення, про що йтиметься на уроці.

Оголосіть тему уроку та ознайомте учнів із ключовим питанням.

КРОК 2. РОБОТА З ПАНЕЛЛЮ СТІКЕРІВ

СТІКЕР 1 Окупаційна політика Німеччини

Ознайомте учнів зі змістом стікера та Джерелами 1–4 та обговоріть результати.

- Про які риси нацистського «нового порядку» ви дізнались?
- Що передбачав план «Ост»?
- У чому звинуватили євреїв у Львові після його окупації (знайдіть підтвердження у тексті)? Чим можна пояснити ставлення німців до євреїв?
- Чим можна пояснити поведінку неєврейського населення? Чому?
- Якою була політика нацистів щодо українського населення в перші місяці окупації?

СТІКЕР 2 Концтабори Бухенвальд, Майданек, Аушвіц-Біркенау

Попросіть учнів ознайомитись зі змістом стікерів та обговоріть наступні питання:

- З якою метою створювались концентраційні табори?
- Хто потрапляв до концтаборів?
- Чому Аушвіц-Біркенау називають «фабрикою смерті»?
- Чим цей концтабір відрізнявся від концтаборів Майданек і Бухенвальд?
- Що з отриманої інформації вас вразило?

Використовуючи роботу в групах, опрацюйте матеріали стікера та обговоріть їх.

СТІКЕР 3 Голокост

На основі змісту стікера попросіть учнів дати відповідь на питання:

- Що об'єднує світлини стікера?
- Поясніть задум автора карикатури з «Нью-Йорк Таймс» щодо Евіанської конференції.
- В чому полягала сутність «остаточного вирішення єврейського питання»? Використовуючи Джерела Матеріалів стікера, організуйте бесіду за наступними питаннями:
  - Чому, на вашу думку, в текст документу Ванзейської конференції вносились зміни у формулювання термінів?
  - Як ви гадаєте, яким чином звичайні люди, у тому числі німецькі інтелектуали, могли стати вбивцями, які знищили мільйони людей? Визначте відмінності у ставленні нацистів до «остаточного вирішення єврейського питання» на території України.
  - У чому полягало значення повстання у Варшавському гетто попри те, що воно зазнало поразки?

СТІКЕР 5 Бабин Яр

Попросіть учнів прочитати Джерела Матеріалів до стікера.

Проведіть обговорення за наступними питаннями:

Як би ви зрозуміли текст оголошення з Джерела 1?

Чи мало єврейське населення вибір не виконувати це розпорядження?

Про що розповідають автори спогадів?

Що вас найбільше вразило у цих свідченнях?

Завдяки чому/кому герої спогадів змогли врятуватись?

Які емоції переживають автори спогадів? Як ви гадаєте, чому через великий проміжок часу з моменту згадуваних подій, автори пам'ятають так багато деталей?

Зверніть увагу учнів на фото 3,4 стікера.

Що намагалися зафіксувати автори цих фото? З якою метою?

СТІКЕР 6 Львівське гетто

Ознайомте учнів зі світлинами, змістом та Матеріалами стікера.

З якою метою створювались гетто?

Які думки і відчуття викликають спогади колишніх в'язнів гетто?

Що, на вашу думку, було найважчим для людей, які переживали ці події?

СТІКЕР 7 Анна Франк

Розгляньте фото зі стікера. Попросіть учнів зробити припущення:

- з якої родини дівчинка, зображена на фото?
- скільки їй років?
- коли і в якій країні зроблене фото?
- як могла скластися її доля в роки війни?

Ознайомте учнів зі змістом та Матеріалами стікера та обговоріть питання:

- Чи збіглися припущення з реальною історією цієї дівчинки? В чому саме збіглися/не збіглися?
- Як ви гадаєте, доля цієї дівчинки – це виключення, чи типова ситуація?
- Ознайомившись з цитатами із щоденника Анни Франк, визначте, що для цієї дівчинки було важливим, незважаючи на важкі умови життя? Чому?

СТІКЕР 8 Трагедія ромів і сінті

Після ознайомлення зі змістом стікера, попросіть учнів визначити спільне в долі євреїв та рома в роки Другої світової війни.

СТІКЕР 9 Праведники народів світу

Після ознайомлення зі змістом стікера та Матеріалами до стікера обговоріть наступні питання:

- Кого називають Праведниками народів світу?
- Про які способи рятування євреїв від смерті ви дізнались?
- Чи можна вважати Петра Ільницького Праведником народів світу? Думку обґрунтуйте.
- Чому, на вашу думку, Праведники світу, незважаючи на загрозу смерті, рятували життя євреям?

СТІКЕР 10 Пам'ять та ім'я

Розгляньте фото 1 стікера.

- Які емоції викликають ці фото?
- Що ховається за цими зображеннями?

Розгляньте фото 2–5 стікера.

- Що символізують ці пам'ятники?
- Який пам'ятник жертвам нацистського окупаційного режиму поставили б ви?
- Якою є головна думка фрагменту книги Василя Гроссмана?
- Що таким перерахуванням жертв хотів сказати автор?

Поверніться до ключового питання: «**Які наслідки спричинила нацистська окупаційна політика щодо майбутнього України та людства**» та розгляньте його в послідовності: для мене, для України, для світу.

КРОК 3. РОБОТА З ОПОРНОЮ ТАБЛИЦЕЮ**КРОК 4. ШКОЛЯРІ ПРАЦЮЮТЬ З «РОБОЧИМ ЛИСТКОМ ДЛЯ УЧНЯ»****КРОК 5. ВИКОНАННЯ УЧНЯМИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ**